

בבית המשפט העליון

רע"פ 3082/14

לפני: כבוד השופט אי שהם

המבקשים: ראתב אבו אלקיעאן ואחי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע, מיום 17.3.2014, בעפ"א 50761-01-12, שניתן על-ידי כב' השופט אי חזק

בשם המבקשים: עו"ד סוהאד בשארה

בשם המשיבה: עו"ד יריב אבן-חיים

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט א' חזק) בעפ"א 50761-01-12, מיום 17.3.2014. בפסק דינו, דחה כב' השופט א' חזק את ערעור המבקשים על החלטתו של בית משפט השלום בקריית גת (כב' השופט י' אקסלרוד), בתל"פ 2136/09, מיום 11.12.2011.

רקע והליכים קודמים

2. בחודש ספטמבר 2003, הגישה המשיבה לבית משפט השלום בבאר שבע, במעמד צד אחד, מספר בקשות להוצאת צווי הריסה למבני מגורים מאוכלסים, בהתאם לסעיף 212 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק התכנון והבניה). בבקשות נטען, כי המבנים נבנו ללא היתר, וכי לא ניתן לאתר מי הבעלים של כל אחד מהמבנים,

מי השוכר או מי המשתמש בהם. הבקשות נתמכו בתצהיר מטעם הממונה על הפיקוח והבניה, במתווז דרום דאז, מר אילן שגיא ז"ל.

3. בית משפט השלום בבאר שבע (כב' השופט י' שפטר) נעתר לבקשות המשיבה, והוציא צווי הריסה שיפוטיים כנדרש בבקשות, במעמד המשיבה בלבד, תוך שהורה את המשיבה לפעול להדבקת הצווים על המבנים. המבקשים התוודעו לראשונה לצווי ההריסה בחודש אוקטובר 2006, והחלו לפעול לביטול צווים אלו. התיק הועבר לטיפולו של בית משפט השלום בקריית גת (לאחר שכב' השופט י' שפטר עבר לכהן שם). לקראת סוף חודש אוקטובר 2006, נקבע המועד לביצוע צווי ההריסה. בסמוך למועד זה, הגישו שישה מבקשים בקשה לעיכוב צווי ההריסה, וזאת, "עד לקבלת פרוטי צווי ההריסה הנ"ל".

4. ביום 1.11.2006, הורה בית משפט השלום (כב' השופט ג' גז) על עיכוב ביצוע צווי ההריסה, בכפוף להתייצבותם של המבקשים במשרדי המשיבה תוך 48 שעות, לצורך זיהוי המבנים מושא הבקשה; והפקדת סכום של 10,000 ₪, על-ידי כל מבקש. לאחר שהמבקשים לא קיימו את החלטת בית המשפט, ניתנו מספר אורכות על-ידי כב' השופט ג' גז. בסופו של דבר, הגיעו ששה מבקשים למשרדי הפיקוח על הבניה במשרד הפנים, וזיהו כמעט את כל המבנים אשר ביחס אליהם ניתנו צווי הריסה, כמבנים שלהם. בסמוך למועד זיהוי המבנים על-ידי ששת המבקשים, פנו מבקשים אחרים לגמרי, בטענה שמדובר במבנים שלהם, בבקשות לביטול הצווים.

5. הבקשות לביטול צווי ההריסה השיפוטיים נידונו במאוחד, וביום 11.12.2011 דחה בית משפט השלום (כב' השופט י' אקסלרד) את הבקשות לביטול צווי ההריסה. בית המשפט דן בטענת המבקשים לפיהן לא נעברו עבירות בניה, וקבע, כי מדובר בהרחבת חזית אסורה שכן טענה זו הועלתה על-ידי המבקשים רק בשלב הסיכומים. לגופו של עניין, ציין בית המשפט, כי הצהרת המפקחים על הבניה לפיה המבנים נבנו ללא היתר, לא נסתרה בחקירתם הנגדית ודי בכך על מנת לדחות את הטענה. בית המשפט אף דחה את טענות המבקשים לפיהן לא מתקיימים התנאים להפעלת סעיף 212 לחוק התכנון והבניה, וכן נדחו טענות שהעלו המבקשים במישור החוקתי, כמו גם טענת הגנה מן הצדק. עוד קבע בית משפט השלום, כי מאמצי המשיבה באיתור בעלי המבנים, מושא הבקשות לצווי ההריסה, היו סבירים.

בנוסף, נקבע על-ידי בית משפט השלום כי נוכח פסק הדין אשר ניתן בע"א (מחוזי ב"ש) 1165/09 איברהים פארהוד ואח' נ' מדינת ישראל (28.2.2011) (להלן: עניין פארהוד), לפיו מצווים המבקשים להתפנות מן המקום, ובשים לב לחלופת מגורים שהוצעה למבקשים במסגרת יישוב קבע בחורה, "האינטרס הציבורי לאי הותרת המבנים הבלתי חוקיים על כנס גובר". עוד קבע בית משפט השלום, כי לא ניתן לדון בטענות של אפליה ושיקולים זרים שהעלו המבקשים, במסגרת הבקשה לביטול צווי הריסה, וכי מקומן של טענות מסוג זה בערכאות המתאימות.

6. המבקשים ערערו לבית המשפט המחוזי על החלטתו של בית משפט השלום, וביום 17.3.2014 נדחה ערעורם. המבקשים טענו במסגרת הערעור, כי שגה בית משפט השלום כאשר לא קיבל את טענתם לביטול צווי ההריסה מהמת הגנה מן הצדק. בנוסף, חזרו וטענו המבקשים, כי לא מתקיימים התנאים להפעלתו של סעיף 212 לחוק התכנון והבניה בעניינם. עוד טענו המבקשים, כי שגה בית משפט השלום עת שקבע, כי האינטרס הציבורי לאי הותרת המבנים הבלתי חוקיים על כנס מצדיק את הריסתם, מאחר שהם נבנו "בעקבות הוראות המדינה". לבסוף, טענו המבקשים כי שגה בית משפט השלום בכך שקבע כי אין בידו להכריע בטענות שהועלו על-ידם במישור החוקתי והמנהלי.

בתגובתה לערעור, ציינה המשיבה, כי בהתאם לפסק דינו של בית המשפט המחוזי בעניין פארהוד, מדובר במבקשים בעלי רשות הדירה במקרקעין, ולפיכך קמה למשיבה הזכות לדרוש את פינויים של המבקשים מהמקרקעין. עוד טענה המשיבה, כי צדק בית משפט השלום משקבע כי התמלאו התנאים הקבועים בסעיף 212 לחוק התכנון והבניה. המשיבה טענה בנוסף, כי האינטרס הציבורי מחייב את דחיית בקשותיהם של המבקשים, וכי אין לקבל את טענותיהם בנוגע לתחולתה של ההגנה מן הצדק, וזאת בין היתר, מאחר שתכלית צווי ההריסה אינה עונשית.

7. ביום 21.2.2013, נערך דיון בערעור, ובמסגרתו הפנה ב"כ המשיבה להחלטת ועדת המשנה לעררים של המועצה הארצית, שלא מצאה לשנות מהקביעה כי המבנים מושא הבקשה יחרסו. בית המשפט המחוזי דחה את טענת המבקשים, כי לא נעברו בנוגע למבנים מושא הבקשה עבירות בניה, בהתאם לחוק התכנון והבניה. בית המשפט המחוזי צידד בקביעתו של בית משפט השלום, כי נעשה ניסיון אמיתי על-ידי המשיבה

לאחר את בעלי המבנים, ולאחר שנסקרו העדויות שניתנו בנושא זה, נקבע על-ידי בית המשפט המחוזי, כי התקיים מבצע נרחב לאיתור הבעלים המחזיקים במבנים. כנסיבות אלה, אימץ בית המשפט המחוזי את קביעת בית משפט השלום, כי לא ניתן לדרוש מהמשיבה לבצע פעולות זיהוי מעבר לפעולות שנעשו על-ידה. בית המשפט המחוזי הדגיש, כי לא די בהוכחת התנאים הקבועים בסעיף 212 לחוק התכנון והבניה לצורך הוצאת צווי הריסה ללא הליך פלילי, וכי על הרשות להוכיח קיומו של אינטרס ציבורי בביצוע צווי ההריסה. בית המשפט המחוזי סקר את מכלול הטענות שהועלו על-ידי המבקשים, ולאחר זאת קבע כי הותרת צווי ההריסה על כנם תשרת את האינטרס הציבורי, לרבות את התכלית של הקמת ישוב חדש לאוכלוסיה הכללית בשטח שבו מצויים המבנים. בנוסף, דחה בית המשפט המחוזי את דרישת המבקשים לדון בטענות האפליה, שכן המקום לדיון בטענות האפליה הוא במסגרת השגות שהיה על המבקשים להגיש על החלטות הממשלה, בפני הערכאות המתאימות.

8. למעלה מן הצורך, התייחס בית המשפט המחוזי להחלטת ועדת המשנה לעררים בהקשר לטענות האפליה, בקובעו, כי נוכח העובדה שאין מניעה שתושבים בדואים ישתלבו בישוב החדש שיוקם, טענות המבקשים בדבר אפלייתם משוללות כל בסיס משפטי. בית המשפט המחוזי אימץ גם את קביעת בית משפט השלום, לפיה לא היה מקום לדון בטענות המבקשים בהסתמך על עקרונות המשפט החוקתי והמנהלי, שכן טענות אלו מכוונות כלפי מעשה השלטון, ויש לבררן בפני הגורמים המתאימים ובערכאות השיפוטיות המוסמכות. מעבר לנדרש, דחה בית המשפט המחוזי, גם לגופו של עניין, את טענות המבקשים בעניין הזכות לכבוד, הזכות לקניין, הזכות להליך הוגן, וכן לקיומה של הגנה מן הצדק.

הבקשה לרשות ערעור

9. בבקשת רשות ערעור שהגישו המבקשים, ביום 1.5.2014, חזרו המבקשים על עיקרי טענותיהם, והוסיפו כי עניינו של תיק זה מצדיק בחינה חוזרת, היות שמדובר ב- "שאלה משפטית מרכזית שבקשה זו מעלה בפני בית המשפט הנכבד, הנוגעת לתחולת המשפט המינהלי על בתי המשפט האזרחיים כשהם דנים בסוגיית התיישבותם של אזרחים". לטענת המבקשים, יש מקום לדיון בסוגיה זו בערכאה שלישית, מאחר שצווי ההריסה צריכים היו להיבחן על-ידי הערכאות הקודמות באספקלריה של המשפט החוקתי והמינהלי, אך הן נמנעו מלעשות כן.

10. ביום 1.9.2014, הוגשה תגובת המשיבה לבקשה לרשות ערעור. לטענת המשיבה, דין הבקשה להידחות, מאחר שהיא אינה מעוררת כל שאלה עקרונית בעלת השלכות החורגות מתחומה של הבקשה הספציפית, וכן בהיעדר כל הצדקה, לגופו של עניין, להעניק רשות ערעור. עוד נטען, כי כל עניינה של הבקשה הוא ניסיון לסכל יישום תכנית חלוטה שאושרה כדין, להקמת יישוב במקום שבו מצויים המבנים הבלתי חוקיים.

דין והכרעה

11. לאחר עיון בבקשה ובתגובת המשיבה, נחה דעתי כי דינה של הבקשה לרשות ערעור להידחות. כלל ידוע הוא, כי קבלת רשות ערעור ב"גלגול שלישי" שמורה למקרים מיוחדים, המעוררים סוגיה בעלת חשיבות ציבורית או שאלה משפטית נכבדה, החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים לבקשה, וכן במקרים נדירים בהם מתעורר חשש מפני עיוות דינו של המבקש או כאשר מתקיימים שיקולי צדק בעניינו (ראו, בהקשר זה, רע"פ 5719/14 קרינסקי נ' מדינת ישראל (10.9.2014); רע"פ 5442/14 חב' יונוה בע"מ נ' מדינת ישראל (4.9.2014) רע"פ 5719/14 וייסמן נ' מדינת ישראל (2.9.2014)).

12. לטעמי, נסיבותיו של המקרה דנן אינן מצדיקות מתן רשות לערעור נוסף, שכן אין מדובר בסוגיה בעלת חשיבות ציבורית עקרונית, החורגת מעניינם של הצדדים לבקשה. מטענות המבקשים עולה, כי מדובר למעשה בערעור נוסף על הכרעתו של בית משפט השלום.

אשר לטענות במישור החוקתי והמינהלי, עמדה בפני המבקשים האפשרות לפנות לערכאות השיפוטיות המתאימות, ולהשיג בפניהן על החלטת ועדת המשנה לערדים של המועצה הארצית. עוד עמדה למבקשים האפשרות להשיג בפני בית המשפט המוסמך על החלטת הממשלה משנת 2002, להקים במקום את היישוב חירן. אף על פי כן, בחרו המבקשים להעלות, שוב ושוב, טענות במישור החוקתי והמינהלי, במסגרת תקיפה עקיפה, בהליך שעניינו ביטול צווי הריסה, במקום לעשות כן בתקיפה ישירה בפני הערכאות המוסמכות.

13. לא למותר הוא לחזור ולציין, כי לא ניתן במסגרת הליך זה לתקוף בתקיפה עקיפה את החלטות ועדת המשנה לעררים והחלטות הממשלה. יצוין, כי בהליכים מושא בקשה זו, בחנו הערכאות הקודמות- כנדרש בהלכה הפסוקה- את קיומו של האינטרס הציבורי במתן צווי ההריסה. במסגרת השיקולים הרלוונטים בחנו הערכאות הקודמות, בין היתר, נתונים אלה: בעלותה של המדינה על הקרקע והרשות ההדירה לשימוש במקרקעין שניתנה למבקשים; המצב התכנוני העדכני בקרקע; וחלופות ההתיישבות המוצעות למבקשים. באיזון כלל השיקולים הצריכים לעניין, הגיעו הערכאות הקודמות לכלל מסקנה כי קיים אינטרס ציבורי במתן הצווים, הגובר על עניינם הפרטי של המבקשים. לא זו אף זו, תוך כדי בחינת האינטרסים המתנגשים, נזקקו הערכאות הקודמות, ולו בעקיפין, להיבטים מתחום המשפט המינהלי והחוקתי.

14. בנסיבות אלה, נראה כי בדין קבע בית משפט השלום, כי יש לאשר את צווי ההריסה לגבי המבנים שנבנו ללא היתר כדין, וכי צדק בית המשפט המחוזי משלא התערב בהחלטה זו.

15. לאור האמור, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.

ניתנה היום, י"ט באלול התשע"ד (14.9.2014).

שׁוֹפֵט